

جغرافیای تاریخی شهرستان بافت و رابر

مؤلف:

غلامعباس نجم الدینی

ناشر:

مرکز کرمان شناسی

مراحل پژوهش این مجموعه با تصویب و حمایت مالی حوزه معاونت پژوهشی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد بافت اجرا گردیده است

سرشناسه: نجم الدینی، غلامعباس، ۱۳۴۴ -
 عنوان و نام پدید آور: جغرافیای تاریخی شهرستان بافت و رابر/ مؤلف غلامعباس نجم الدینی.
 مشخصات نشر: کرمان: مرکز کرمان شناسی، ۱۳۹۰.
 مشخصات ظاهری: ۳۱۸ ص.
 شابک: ۶۵۰۰۰ ریال ۴-۶۹-۹۹۰۸-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: کتابنامه ص ۲۱۷ - ۲۲۲: همچنین به صورت زیرنویس.
 موضوع: بافت
 رده بندی کنگره: ۱۲۸۸ ۳ الف / ۲-۷۵ DSR
 رده بندی دبیری: ۹۵۵/۷۲۳۸ شماره کتابشناسی ملی: ۱۶۷۴۳۱۲

عنوان کتاب: جغرافیای تاریخی شهرستان بافت و رابر
 مؤلف: غلامعباس نجم الدینی
 ناشر: مرکز کرمان شناسی
 مدیر مسئول: مجید جاوید
 حروف چینی، تنظیم، صفحه آرایی: لیلا مهرکزی (مرکز کرمان شناسی)
 ویراستار: عزت صالحی
 طرح روی جلد: رضا عاشوری
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۰۸-۶۹-۳
 نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۰
 قیمت: ۶۵۰۰ تومان
 شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 چاپ و صحافی: شرکت چاپ محمد

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

آدرس: کرمان - خیابان ابن سینا - مرکز کرمان شناسی ۳-۲۲۶۹۵۸۱-۳۳۴۱

فهرست مطالب

مقدمه‌ی ناشر	۹
مقدمه‌ی مؤلف	۱۱
بخش اول: جغرافیای شهرستان بافت	۱۳
فصل اول: شهرستان بافت	۱۷
الف: جغرافیای تاریخی و طبیعی	۱۷
۱- وجه تسمیه	۱۷
۲- بافت و تقسیمات کشوری	۲۰
۳- حدود و موقعیت جغرافیایی	۲۲
۴- اقلیم	۲۴
۵- زمین شناسی	۳۲
۶- تکتونیک و لرزه خیزی	۳۲
۷- ارتفاعات	۳۳
۸- پوشش گیاهی	۳۳
۹- حیات وحش	۳۴
ب - جغرافیای انسانی	۳۸
ج - جغرافیای اقتصادی	۴۰
د- شهر بافت (مرکز شهرستان)	۵۲
فصل دوم : بخش مرکزی شهرستان بافت	۵۵
۱- حدود و موقعیت جغرافیایی	۵۵
۲- جغرافیای طبیعی	۵۶
۳- جغرافیای انسانی	۵۸
۴- وضعیت اقتصادی	۵۹
۵- دهستان های بخش مرکزی	۶۰
فصل سوم : بخش رابر	۹۷

۹۷	۱- حدود و موقعیت
۹۸	۲- جغرافیای طبیعی
۱۰۱	۳- جغرافیای انسانی
۱۰۱	۴- وضعیت اقتصادی
۱۰۳	۵- مکان های زیارتی و سیاحتی
۱۰۴	۶- شهر رابر
۱۰۸	۷- دهستان های بخش رابر
۱۱۹	فصل چهارم: بخش ارزویه
۱۱۹	۱- حدود و موقعیت
۱۲۰	۲- جغرافیای طبیعی
۱۲۴	۳- خصوصیات جمعیتی
۱۲۴	۴- ایلات و عشایر
۱۲۴	۵- وضعیت اقتصادی
۱۳۰	۶- اماکن زیارتی
۱۳۱	۷- شهر ارزویه
۱۳۴	۸- دهستان های بخش ارزویه
۱۴۰	بخش دوم: تاریخ سیاسی، اجتماعی بافت
۱۴۷	فصل اول: بافت در دوران قبل از اسلام
۱۵۳	فصل دوم: از حمله اعراب تا پایان آل بویه
۱۵۳	۱- عصر فتوحات اسلامی
۱۵۷	۲- دوره صفاریان
۱۵۹	۳- دوره آل بویه
۱۶۱	فصل سوم: از استیلای ترکان تا صفویه
۱۶۱	۱- دوره سلجوقیان
۱۶۲	۲- عصر قراختایان
۱۶۴	۳- دوره آل مظفر
۱۷۳	فصل چهارم: بافت از صفویه تا قاجاریه

۱ - بافت در عصر صفویه	۱۷۲
۲ - عصر افشاریه و زندیه	۱۸۰
فصل پنجم: بافت در دوره قاجاریه	۱۸۷
۱ - لشکرکشی فتحعلی خان قاجار به کرمان و ماجرای سنبل باجی	۱۸۷
۲ - حمله آقامحمدخان به کرمان	۱۹۱
۳ - فتنه آقاخان محلاتی	۱۹۳
۴ - بافت در آستانه مشروطیت	۱۹۴
۵ - مشروطیت	۱۹۶
۶ - عاملان و حاکمان بلوکات بافت در دوره قاجاریه	۲۱۳
فصل ششم: دوره پهلوی	۲۲۵
۱ - حوادث و رویدادهای عصر پهلوی در بافت	۲۲۶
۲ - نمایندگان بافت در مجلس شورای ملی	۲۳۰
۳ - بخشداران و فرمانداران بافت در دوره پهلوی	۲۳۱
فصل هفتم: بافت پس از انقلاب اسلامی	۲۳۳
۱ - پیشینه مبارزات انقلابی مردم بافت	۲۳۳
۲ - فرمانداران بافت پس از پیروزی انقلاب اسلامی	۲۳۶
۳ - منتخبین مردم شهرستان بافت در مجلس شورای اسلامی	۲۳۷
۴ - تاریخچه آموزش و پرورش شهرستان بافت	۲۳۷
۵ - فعالیت های فرهنگی و هنری	۲۴۱
بخش سوم: ایلات و عشایر	۲۴۴
۱ - ایل افشار	۲۴۶
۲ - ایل لری	۲۴۸
۳ - ایل سلیمانی	۲۴۸
۴ - ایل جبالبارزی	۲۴۸
۵ - ایل لک	۲۵۰
بخش چهارم: آثار باستانی و مذهبی و جاذبه های گردشگری ...	۲۵۵
فصل اول: آثار باستانی	۲۵۷

۲۵۷	۱- آثار باستانی ثبت شده
۲۶۵	۲- آثار باستانی ثبت نشده
۲۶۹	فصل دوم: زیارتگاه ها و اماکن مقدسه
۲۷۰	۱- امامزاده ها
۲۷۸	۲- زیارتگاه ها
۲۹۵	فصل سوم: جاذبه های گردشگری
۲۹۹	نتیجه
۳۰۳	کتابنامه:
۳۰۳	الف: منابع
۳۰۵	ب: تحقیقات
۳۰۸	ج: مؤسسات و نهادها
۳۰۹	تصاویر

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

مقدمه ناشر:

مطالعه تاریخ و اطلاع بر احوال و اوضاع جغرافیایی یک کشور یا یک منطقه برای ساکنین آن به ویژه قشر جوان و دست اندرکاران امور عمرانی، اقتصادی، و برنامه‌ریزان دولتی ضروری است اما متأسفانه کشور ایران با تمامی اهمیتی که از نظر سوابق تاریخی و سیاسی و اقتصادی در پهنه‌ی جهانی دارد کمتر مواهب این سرزمین به طور کامل شناسایی شده و این امر نیز راجع به منطقه‌ی کرمان مستثنی نیست، تاریخ کرمان را که در هر دوره و مقطع مورد بررسی و مطالعه قرار می‌دهیم، می‌توان به طور کم و بیش، فراز و فرودهای زیادی را مشاهده نمود که هر کدام در جایگاه خود قابل تأمل و بررسی و بعضاً آموزنده می‌باشد.

به روایتی سابقه‌ی سکونت انسان در سرزمین کرمان به هزاره پنجم قبل از میلاد می‌رسد و بعضی از باستان‌شناسان قدمت خانه‌های میمند را ۱۰ هزار ساله تخمین می‌زنند. کند و کاوهای تل ابلیس، تپه یحیی و شهداد ما را به قدمتی از دوران نوسنگی تا هزارهای قبل از میلاد هدایت می‌کند.

شاید بدین سبب است که ژان اوبن مستشرق فرانسوی معتقد است: «هر کس تاریخ کرمان را به درستی بخواند، شاید راهی به فلسفه‌ی تاریخ عالم بیرد». هرودت پدر تاریخ، یکی از شش طایفه‌ی شهرنشین مهم پارسی را «کرمانیان» می‌داند که عده‌ای آن را کرمان می‌دانند. استرابون، کرمان را سرزمینی حاصلخیز، پر آب و ارزشمند و دارای معادن طلا و نقره، مس و آرسنیک توصیف می‌کند. مورخین، کرمان را سرزمین فرازها و فرودها نام نهاده‌اند و تاریخ آن را هم سنگ با تاریخ عالم برشمرده‌اند، سرزمینی که به رغم داشتن زمین‌های وسیع لم‌یزرع، کمبود آب و خست آسمان و نزولاتش، تنها به دلیل موقعیت سوق الجیشی خاص در طول تاریخ، مهمان نوازی و غریب پروری مردمانش، همواره میدان تاخت و تاز و کانون کشمکش‌ها و جنگ‌های طالبان قدرت و رانده شدگان سیاسی و میهمانان ناخوانده بوده است.

کرمان سرزمین بالندهای است که ویژگی‌های ممتاز آن چون: پشتوانه غنی و پایدار تمدن و فرهنگ چندین هزار ساله اسلامی و ایرانی، مواهب عظیم طبیعی و خدادادی، سرمایه بزرگ انسانی، مردم نجیب و خونگرم که در مقابل همه ناملازمات تاریخ ایستادند و... باعث شده تا نام کرمان در همه‌ی عرصه‌های دین و دانش ماندگار گردد. یکی از شهرستان‌های زیبا و تاریخی این استان، شهرستان بافت است که با داشتن مراتع کوهستانی و بلند، از آب و هوای بسیار متنوعی برخوردار است. ارتفاعات برف گیر، آب و هوای مطبوع، دره‌های عمیق و سرسبز، رودهای پر آب و دایمی، با مردمانی فکور و پر تلاش، از دیگر مواهب این سرزمین است. در باب تاریخ و جغرافیای شهرستان بافت تاکنون چند کتاب توسط مرکز کرمان شناسی انتشار یافته است که با دیدی تحلیلی و علمی به آن نگریسته شده است؛ کتاب جغرافیای تاریخی بافت تألیف آقای غلام‌عباس نجم‌الدینی، نیز در زمره کتاب‌های مفید در این حوزه است که مؤلف علاوه بر معرفی موقعیت شهرستان‌های بافت و رابر، به جغرافیا، تاریخ و فرهنگ این منطقه توجه ویژه‌ای داشته که این مهم علاوه بر وزانت بیشتر مجموعه، باعث گردیده تا منبع و مأخذ جدیدی به منابع این منطقه افزوده گردد. شایان ذکر است آقای نجم‌الدینی در گذشته نیز کارهای مطالعاتی و پژوهش‌های ارزنده‌ای راجع به منطقه‌ی بافت داشته که به زیور طبع آراسته شده‌اند. امیدواریم تلاش و اهتمام ایشان در تألیف این مجموعه سودمند و مفید، مأجور و مقبول طبع و مورد استفاده علاقه‌مندان به ویژه پژوهشگران قرار گیرد و در آینده نزدیک شاهد خلق و انتشار آثار ارزشمند ایشان و دیگر پژوهشگران و محققین این دیار باشیم. توفیق بیش از پیش این محقق و پژوهشگر کرامی را از درگاه قادر متعال خواستاریم.

در پایان لازم است از مساعدت و معاضدت همه‌ی مسئولین محترم فرهنگی استان به ویژه استاندار محترم و معاونین ایشان، هیئت محترم بررسی و انتشارات این مرکز، مدیرکل محترم فرهنگ و ارشاد اسلامی و همکاران پر تلاش شان در آن اداره تشکر نموده و مراتب سپاس و امتنان خود را تقدیم دارم. توفیق همه‌ی دست‌اندرکاران این مجموعه ارزشمند را از ایزدمنان خواهان و خواستاریم.

والحمد لله اولاً و آخراً

مجید جاوید

مدیر مرکز کرمان شناسی

مقدمه مؤلف

امروزه تحقیقات تاریخی صرفاً به بحث و بررسی پیرامون مسائل سیاسی جامعه نمی پردازد بلکه بایستی جامع نگر و فراگیر باشد. نقش تواریخ محلی در روشن ساختن مسائل اجتماعی بر کسی پوشیده نیست. شناخت ویژگیهای یک جامعه از زوایا و دیدگاههای مختلف می تواند به کشف ناشناخته های بسیاری منجر شود و در کنار قابلیت ها و استعدادها، نقاط ضعف و تنگناها و معضلات آن جامعه را مشهود ساخته و به افراد آن در جهت نیل به رشد و شکوفایی یاری رساند. می توان گفت که هر چه تاریخ و سرنوشت و سرگذشت جامعه ای روشن تر باشد، امکان حرکت و تلاش و تکاپو، بیشتر فراهم گشته و انگیزه های قوی تری برای پیمودن مسیر تکامل و ترقی فراهم خواهد شد.

متأسفانه از پیشینه ی شهرستان بافت اطلاعات مکتوب و متقن چندانی در دست نیست. در تواریخ مربوط به کرمان، مقاطع مختلف تاریخی این شهرستان به صورت مبسوط و مشخص تشریح نشده و در بسیاری از موارد جز اشارات مقطعی و پراکنده، اطلاعات زیادی ارائه نگردیده است. از سوی دیگر در زمینه کشف و شناسایی آثار باستانی و کسب اطلاعات تاریخی، تا این زمان اقدام چندانی صورت نگرفته است. اولین کار منسجم و منظمی که تاکنون در رابطه با این منطقه انجام شده، کتاب «تاریخ بافت» اثر دکتر هوشمند اسفندیارپور است.

در این نوشتار سعی شده است تا حد امکان مسائل مربوط به اوضاع طبیعی، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی شهرستان بافت مورد بررسی قرار گیرد. این مجموعه از چهار بخش تشکیل شده است: بخش اول نظری به وضعیت طبیعی و جغرافیایی شهرستان است که خود به چند فصل تقسیم می شود. در فصل اول، جغرافیای طبیعی، انسانی و اقتصادی شهرستان به طور کلی مورد بحث قرار گرفته است. در فصول بعد نیز همین روند به صورت جزئی تر در مورد بخش ها و دهستان های شهرستان صورت گرفته است. بخش دوم به بررسی تاریخ سیاسی و اجتماعی

شهرستان اختصاص یافته و بخش های سوم و چهارم به ترتیب ایلات و عشایر، ابنیه باستانی و مذهبی و جاذبه های گردشگری را در بر می گیرد.

لازم به ذکر است که در این اثر، نگارنده به بررسی جغرافیای تاریخی بافت قبل از تقسیمات جدید کشوری پرداخته و از این رو بررسی وضعیت رابر پس از تبدیل شدن به شهرستان، از حوزه ی زمانی این بحث خارج است.

تدوین این مجموعه مرهون مساعدت و همکاری صمیمانه ی بسیاری از مسئولین و کارمندان ادارات و سازمان های دولتی و نیز دوستان و همکاران عزیز است که ضمن تقدیر و سپاس، برای همگان توفیق الهی آرزو مندیم. از سروران بزرگوارم آقایان: دکتر حسین غضنفرپور، دکتر محمد ابراهیم خراسانی، دکتر بابک خیرخواه، محمدعلی هادی پور، رضا شفیعی، حاج محمد شفیعی، محمد علی بهادری، محمدعلی خالویی، حسین رجایی، نادر دهقانی و خانم ها: فرحناز ایرانپور، معصومه آرمند، مژگان آشوری و ... و کارکنان خدوم اداره اوقاف شهرستان بافت و سایر عزیزانی که بنده را در انجام این پژوهش یاری نمودند؛ کمال سپاس و قدردانی را می دارم. از همسر و فرزندانم که در طی مراحل پژوهش و تدوین همواره مشوق و محرک بنده بودند و همچنین از ریاست محترم مرکز کرمان شناسی، جناب آقای مجید جاوید که مقدمات انتشار این اثر را فراهم نمودند و از کارکنان محترم مرکز کرمان شناسی به ویژه خانم لیلا کهرگزی که رحمت صفحه آرایشی آن را بر عهده داشتند، صمیمانه سپاسگزارم.

با توجه به حجم گسترده ی مطالب و استفاده از آمار و ارقام، امکان خطا و اشتباه و از قلم افتادگی فراوان است که اجتناب ناپذیر بوده و ان شاء الله با تذکر و یادآوری موارد سهو و خطا از سوی صاحب نظران و اندیشمندان و مطلعین، امکان رفع نقایص و اشتباهات در چاپ های بعد فراهم گردد.

غلامعباس نجم الدینی

بهار ۱۳۹۰